

Bi-NyhetsBrev

nr. 16 - oktober 2003

Barnteckning

Innehåll:

Omlarvning	2
Melliferagulasch	4
Propolis – ett varningens ord	6
Hur många bin finns det i kupan?	7
Antal ägg, täckt yngel och bin i kupan	9
Apislavia	10
Vägen till helvete	12
...och till slut	14

Omlarvning

Det finns inte bara en men t.o.m. tre olika upphovsmän till omlarvning. Beroende på vilka källor man läser. Omlarvning lär ha uppfunnits 1882 av en tysk biodlare Wankler (som flyttade till Amerika). Andra källor anger amerikanare J. L. Davis (1874) och G. J. Doolittle (1875).

Omlarvning kan fysiskt göras på flera olika sätt.

- **Omlarvningssked, omlarvningsnål**

Man använder diverse skedar eller nålar. Det enda som behövs är bra syn, stadig hand och bra ljus. Fördelarna är att man kan plocka fram de allra yngsta larverna och använda ett enkelt hjälpmedel. Eftersom det kan vara si och så med de tre första villkor (bra syn, stadig hand och bra ljus) finns det flera förbättringar till det enkla hjälpmedlet – omlarvningsskedet. Belysning – det kan vara allt från en enkel lampa (som har tendens att inte bara stråla ut ljus men även värme) till ljusledare monterade direkt på verktyget eller dagens ljusintensiva lysdioder som inte strålar värme. Synen kan bli hjälpt med diverse förstörningsglas. Det är viktigt att lägga larven på "samma bog" som den legat (andningsöppningar finns på sidorna). Det som kan underlätta är att kapa ner cellens väggar.

- **Ursköljning**

Sker med ljummet vatten på en silduk av en svart strumpa. Larverna syns då bra mot en mörk bakgrund. Man duschar vatten i cellerna, vänder ramen upp och ner och med lätt slag mot handen eller underlaget "knackas ut" larverna på duken. Larven sedan överförs i cellkoppar med en fuktig pensel. Kravet vid drottningodling är jämn ålder på larverna som kan vara svårt att uppfylla med den här metoden. Larverna med samma ålder finns inte på ett och samma ställe – drottningen brukar lägga ägg i cirklar. Vid små serier (säg å 10-20 st) inte lönt mödan. Kan vara däremot mycket användbart vid behov av ett stort antal larver exempelvis vid produktionen av drottninggelé eller fodersaften.

- **Utsugning** (med rör täckt med en damstrumpa)

Tar tid. Eftersom sugverktyget har en ganska stor diameter ser man larven inte så bra eftersom den skymms. Det krävs både stadig hand och bra syn. Kräver specialutrustning. Bl.a. en vakuumpump.

Omlarvning kan ske till:

- **Torrt underlag**

Kan vara pilligt att stryka av larven från omlarvningsverktyget. Sämre antagning. Larven kan torka ut om ambin inte tar hand om larven omedelbart.

- **Till en droppe vatten**

Sämre antagning. Torkar däremot inte så snabbt som vid omlarvningen till ett torrt underlag.

- **Till (en utspäd) fodersaft**

Bästa antagningsprocent. Naturligast för bin (trots att de avlägsnar "blandningen" ändå, för att byta ut med fodersaft anpassad till larvens ålder). Ingen risk för larvens uttorkning innan ambin tar vid. Som vätska används fodersaft blandat med vatten 1:1 (kan vara utspädd ännu mera – 10-50 %). Fodersaften innehåller äggviteämnen som blir lätt dåliga även i kupan (högre temperatur) därför rekommenderas lagring i frysen. Fodersaften (eller fodersaftblandningen) kan dock långtidsförvaras i frysen. Efter säsongens slut kan blandningen frysas ner till nästa säsong.

- **Dubbel omlarvning**

Man larvar om och efter att bin har börjat mata larven (det finns tillräcklig med föda i cellkoppen) byts larven ut mot en ny. Onödigt arbetskrävande. Man brukar visserligen hävda att dubbel omlarvning resulterar i större drottningar, men drottningarnas storlek beror huvudsakligen på hur ambin sköter larverna under deras HELA uppväxttid – d.v.s. det beror på samhällets tillstånd, draget osv. Inte bara på hur mycket och vad slags föda det finns vid omlarvningen. Första omlarvning (med drottning närvarande) kan användas som test på vilket avelshumör samhälle är.

Tillägg 1: Kritiska moment

- Det är viktigt att lyfta larven på omlarvningsnålen bakifrån och strax innan larven trycker nålen i vaxkakan, så att man lyfter larven. Inte föser den framför nålen.
- Nästa kritiska moment är spädningen och mängden av fodersaften. Tillsätter man alltför utspädd fodersaft och alltför stor mängd kan larven "rinna ut" när man vänder cellkoppen upp och ner. Säkrast spädning är 1:3. När det gäller volymen det är viktig att mängden är tillräcklig så att när man doppar nålen i saften larven släpper från nålen och flyter på saften. Enklast dosering är med 2 ml spruta trycka kolven i sprutan så att det bildas en droppe fast inte så stor att den droppar ner från sprutan och sedan vidröra botten av cellkoppen med droppen INTE med spetsen på sprutan. Då skulle vätska flyta ut åt sidorna och djupet skulle inte vara tillräcklig för överföring av larven. OBS det som sades tidigare – larven får inte vändas till fel sida. Den sida som inte är inte täckt med fodersaften andas larven a med.

Tillägg 2: Fodersaftutvinning

Dubbel omlarvning är bästa sättet för fodersaftens utvinning. Man väljer starkt samhälle i ett starkt svärmtillstånd och startar en serie med upp till 60 cellkoppar med 1 dygn gamla larver. Ett starkt samhälle antar de flesta. Efter tre dagar utvinnes fodersaften med en liten engångsspruta med ganska grov nål.

Tillägg 3: Alternativ till snabbkokare

Det brukar rekommenderas att göra en snabbkokare, men det finns andra – enklare – alternativ. Man kan (efter att man har tagit bort drottningen och brutit av drottningceller) använda ett samhälle som är på svårt svärmmumör. Annat är att använda ett svagt samhälle som man minskar ner till en yngellåda där man skapar plats för två ramar med celler. Sådana samhällen brukar ha 100 % ig antagning. Efter 10 dagar delar man samhället i två. Gör man detta i juni får man två starka samhällen för invintring.

Under strecket:

Någon kan komma med ett påpekande – varför allt detta besvär, när det finns Jen-

terram? Att larva om är som att spela basketboll med spädbarnet. Och att inte ge larven som skall bli en blivande drottning rätt föda från början måste inverka på drottningens kvalitet! Vad svarar man på detta? Drottningodling från ägg eller späda larver är någonting man har bedrivit i snart 150 år. Drottningarnas kvalitet uttryckt i vikt efter kläckningen är given av den totala utfodringen. Inte av "en rätt utfodring" vid omlarvningen! Det finns inga belägg för att drottningarna från Jenterramar skulle väga mera än drottningarna som omlarvats. Drottningavel utgår från de mest värdefulla och mest kvalitativa drottningar. Att begränsa sådan drottningens äggläggning till en yta av en Jenterram kan ha menlig inverkan på hela samhället. Jenterram har kommit till som ett hjälpmedel för de som inte klarar av (eller vill inte) att larva om. Inte för att höja kvalitén på drottningar.

Melliferagulasch

Jag fick ett brev där skrivaren var inte nöjd med min beskrivning av situationen inom mellifera gruppen som "att göra gulasch" av befintligt material (BNB nr. 14). Det är dock så jag uppfattar det för att enligt min uppfattning det finns faktiska belägg för det.

Vilka belägg? Följande. Mellifera gruppen (Nordbi gruppen) har fått ett antal unika stammar identifierade genom mitokondrie DNA analysen. Och det man gör är att man försöker behålla dessa "mtDNA stammar" genom det som på fackspråk kallas för rotationskorsning. I praktiken går det till så att man skickar till en parningsö en viss grupp av drönare och drottningar från samtliga (eller utvalda) mtDNA stammar. Nästa år gör man samma sak med en annan grupp av drönare osv osv. Det går att göra så för att mtDNA ärvs bara på modersidan och på det viset det går att behålla mtDNA stammar isär. Det berättar nordbigruppen gärna om och alla (för att kunskaper i genetik hos biodlarallmänheten är lika med noll) sväljer det med hull och hår!

Det problematiska med detta förfaringsätt är att INGEN av de egenskaper biodlare är intresserade av (svärmbenägenhet, färg, honungsavkastning, aggressivitet, osv, osv) styrs av gener som finns i mtDNA. Alla gener som biodlare är intresserade av och man avlar på sitter i **kärn** DNA. All avel bedrivs utifrån kärn DNA. Pratar man om heterosiseffekt eller inavelsdepression är det återigen en sak som enbart berör kärn DNA. Pratar man om dominant och recessiva gener – de sitter i kärn DNA.

Om man parar som man gör inom mellifera gruppen ur "normal" avelssynpunkt händer det som finns i följande tabell.

Tabell 1 : andel av kärn DNA i mtDNA stammar vid rotationskorsningen

A generation	Parad med	andel av kärn DNA (stam, linje) i %				
		A	B	C	D	E
F1	A × B	50	50	0	0	0
F2	F1 × C	25	25	50	0	0
F3	F2 × D	12,5	12,5	25	50	0
F4	F3 × E	6,25	6,25	12,5	25	50

A, B... E = stammar med unik mtDNA

Ur en "normal" avelssynpunkt betraktat kan man då lugn säga att resultat av ett sådant förfaringssätt att bedriva avel är en kärn DNA "gulasch" (titta i tabellen!). Skulle man ta exempelvis en "Nigra" från Schweiz, ett Läsö bi och en svensk mellifera bi, skulle man kunna också rotationskorsa dem och man skulle kunna "bevara" mtDNA arvet, men alla unika egenskaper av dessa tre olika stammar skulle försvinna. Eller hur??? Man skulle förstöra alla dessa tre unika stammar. Man skulle göra en gulasch utav de (men ändå kunnat hävda - som mellifera gruppen gör - att "bevarar mtDNA"). Och det är inget skillnad mellan detta exempel och det man gör i Sverige med inhemsk mellifera!

Enda sättet att behålla dessa stammars EGENSKAPER är att bedriva en linjeavel utifrån kärn DNA **som man dock inte gör**, för att man hävdar att "man inte har resurser till det". Man kan ställa sig frågande till, för att ingen annan avelsgrupp i landet har fått och får så mycket ekonomisk hjälp som melliferagruppen (Världsnaturfonden, Jordbruksverket osv). Resurser fanns dock för att ifjol producera ca 500 drottningar. Vilket kan ifrågasättas ur "bevarande" synpunkt. Visst, genom att sprida mellifera drottningar bland biodlare binder man fler biodlare till biodling med mellifera biet, men normalt betraktas drottninguppfödning som en kommersiell verksamhet som dels förbrukar dels genererar ekonomiska medel. D.v.s. resurser finns, men de satsas inte på bevarande. Rätt slags bevarande. Bevarande i första hand är att bevara den inhemska mellifera biets EGENSKAPER och vidareförädla de. Inte att bara sprida drottningar bland biodlare. Man måste sprida "rätt slags" drottningar. Nackdel med detta förfaringssätt är att genom att inte identifiera olika stammars egenskaper och bevara dem på rätt sätt så håller man på att skapa ett "genomsnitts mellifera" där varken ursprungsegenskaper bevaras eller förbättras (genom linjeavel). Man har för bråttom att sprida mellifera materialet bland biodlare utan att materialet kan ur bruksynpunkt ha markant förbättrade egenskaper och risken är att det kan slå tillbaka (missnöje). Det man gör är att vädja till biodlarnas subjektiva känslor ("det är fint att man hjälper till att hjälpa till att bevara mellifera biet") utan att ha objektiva argument - egenskaper. Ett exempel: de senaste tre åren konstaterar man i NordBi Aktuellt att man har "vissa problem" med kalkyngel. Men man gör inget aktivt att ta itu med problemet – genom att exempelvis börja avla på putsförmågan. Man "har inga resurser för det". Men man har bevisserligen resurser för att producera 500 drottningar. Så det handlar egentligen inte om resurser. Det handlar om strategi. Det handlar om prioriteringar och omfördelning av resurser. Det handlar om att spendera alla resurser på gulaschkoket och det kan man snarare betrakta som misshushållning med pengar istället väl använda pengar.

Mellifera projekt är nu på sitt 13:e år. Givetvis att det första man fick göra var att hitta och identifiera de rester av mellifera biet som fanns. Det gjorde man bra. Men efter 13 år måste man komma med en ny strategi. Att välja de bästa stammar med de bästa egenskaper (kärn DNA) och definiera hur skall man bevara dessa och hur skall man förbättra dessa (exempelvis putsförmågan). Och det har man inte gjort. Man har t.o.m. "gått tillbaka". Man vet att vissa stammar inte är renrasiga. Man är medveten om att vissa stammar har en andel av andra biraser som **inte (!!!!!!!)** är mellifera, men man insisterar på att behålla de ändå, **för att det är "bra bin"!?!** Ur bevarandesynpunkt är detta **TOTALT FÖRKASTLIGT**, för att det är en medveten bastardisering!

Så som svar till brevskrivaren – det är ett faktum att det man gör är en "gulasch-avel". Man homogeniserar mellifera biet för att man inte bedriver avel utifrån kärn DNA. Man bedriver inte linjeavel. Man satsar inte i första hand på de svagheter man

är fullt medveten om (exempelvis kalkyngel). Dvs utifrån ett opartisk synsätt finns mycket man borde göra men inte gör. Och det går inte att skylla på "bristande" eller "otillräckliga" resurser. Mellifera gruppen får det största resurser (bidrag) jämfört med andra renrasavelsgrupper! Men det handlar inte bara om pengar. Det handlar om rätt slags strategi och omfördelning av prioriteter och resurser eller snarare om brist av. Det man för närvarande gör är att man håller på att skjuta sig i foten. Det går inte att bedriva mellifera avel idag som man gjorde för 13 år sedan. Man måste komma med något nytt. Strategin måste ändras och vidareutvecklas. Nya mål måste sättas. **Det måste finnas OBJEKTIVA skäl för att bedriva biodling med mellifera biet. Inte bara "nationalromantiska"**.

\vov

Propolis — ett varningens ord

Propolis eller om man så vill – "bikitt" är ett sammansatt ämne av kådliknande karaktär som bin samlar från olika växtkällor och använder i kupan för att desinficera med, infodring och förstärkning av celler och tätning av sprickor eller oönskade öppningar. Bin samlar material oftast på bladknoppar av olika träd och beläggningar av nya skott på olika växter.

Propolis är kådliknande substans som har oftast gulbrun, rödbrun eller grönbrun färg. Utöver olika växtkådor innehåller propolis olika vax, balsamer, eteriska oljor, pollen och andra olika ingredienser. Propolis har en aromatisk doft som skapar kupans karakteristiska atmosfär. Vid 35 grader Celsius har propolis en halvfast konsistens och är klibbig. Vid låga temperaturer är den hård och skör. Smältpunkten ligger mellan 70 och 100 grader. Dåligt lösligt i vatten, men har hög löslighet i etylalkoholen och glycerinet.

Tack vare biologiskt aktiva ämnen (derivat av olika organiska syror, flavonoider, aldehyder, alkoholer, estrar och andra) har propolis uttalade bakteriostatiska och bakteriocida (totalt förstörande) verkan på en hel rad olika bakterier och har fungicida och virocidiska egenskaper. Hög temperatur eller kokning förstör ämnen med denna verkan. Bin utnyttjar dessa egenskaper för att skapa antibakteriell miljö i kupan genom att avdunsta propolis eller bestryka med den kupans väggar och ramar. Propolisölje konserverar exvis en mus som har tagit sig i kupan och dödats. Även under en längre tid kommer den inte att undergå förruttnelseprocessen. Propolis har även verkan på pollenkorn, för att den blockerar alla slags frön från att gro.

Biodlarna samlar propolis genom att skrapa den från ramar, kupinnertak eller lägger in i kupan ett nät som bin propoliserar igen. Efter en kort tid torkning kan propolis lagras i tättslutande burkar i mörkret och kallt miljö.

Biologisk verkan på människoorganism är flerfaldiga och skulle resultera i en lång förteckning. Klinisk användning inom medicinvetenskapen är inte utbredd. Huvudsakligen används den inom folkmedicinen. Alla egenskaper och verkningar på människoorganismen eventuella biverkningar eller sidoeffekter är varken tillräckligt undersökta eller verifierade.

Man tillverkar av propolis olika medel. Både som naturlig renad produkt (eller extraherat) eller som tillsats till olika salvor, tinkturer, tvål, hårschampo och liknande. Ur medicins synpunkt undersöks propolis över hela världen och man förväntar sig betydande effekt för behandling av bl.a. hudproblem.

Recept på propolistinktur:

Till 10 gram propolis tillsätts 0,5 liter alkohol (vodka, brännvin eller liknande) och extraheras (med omskakningar) under 14 dagar. Den klara delen av lösningen hålls av och filtreras (exvis över ett mellita filter). Resten kan extraheras en gång till.

OBS! propolis är en mycket starkt allergen !!!

Propolis är ett mycket starkt allergen. Man borde aldrig applicera någon propolis produkt på huden utan att testa den först (liten mängd, liten yta) i minst 2 dagar. Propolis produkter lämpar sig bara för yttre behandling. Användningen borde alltid konsulteras med en läkare. Propolis får aldrig användas av en allergiker eller den som har en hjärtsjukdom. Propolis skall helst inte användas invärtes men de som gör det ändå får inte under några omständigheter ha problem med lever eller bukspotkörteln. Enligt många allergispecialister skall propolis produkter ALDRIG användas invärtes! Inte att tugga på, inte sväljas. Propolis produkter skall aldrig användas på öppna sår heller! Invärtes bruk eller sårbehandling bäddar snabbast för allergin. I Australien måste alla produkter som innehåller propolis ha en tydlig allergivarning på etiketten.

Hur många bin finns det i kupan?

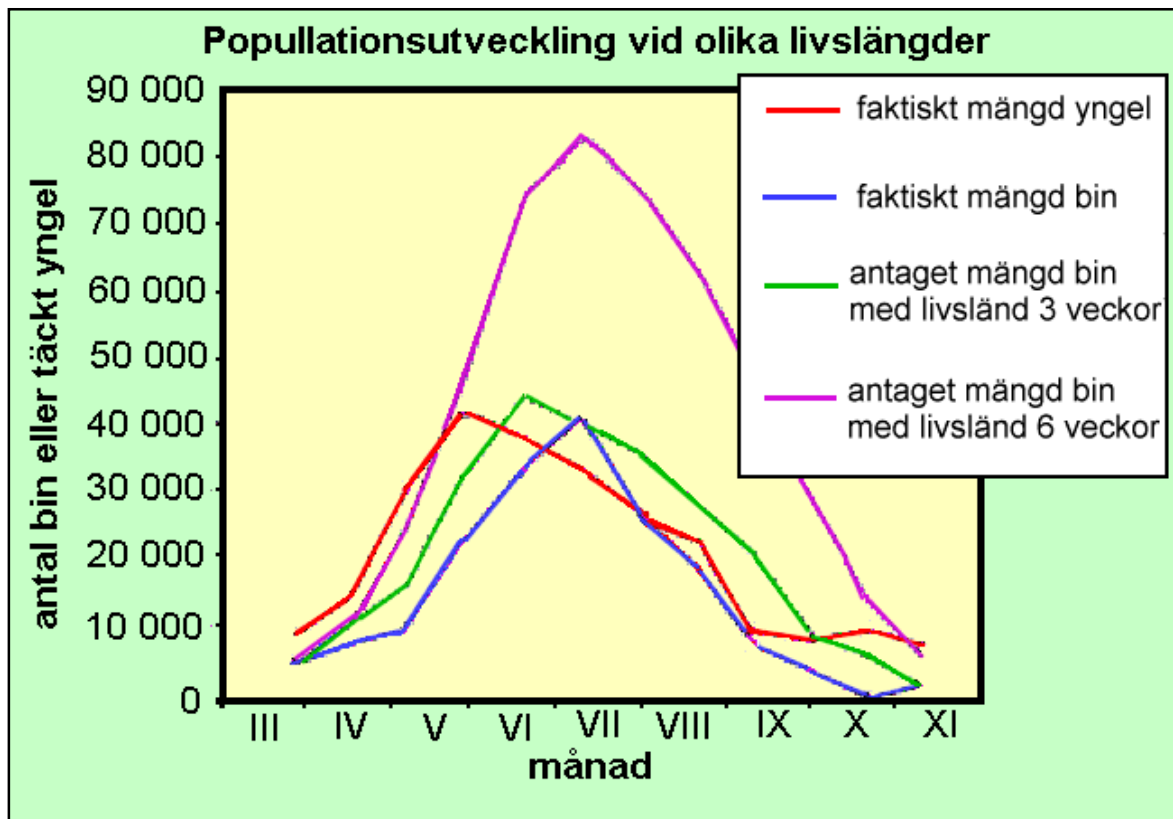
Hur stora är egentligen våra bisamhällen? Det är inga problem med att räkna täckta yngelceller, men det är betydligt värre med att räkna bin. Därför har man alltid uppskattat. Exempelvis utifrån fyllda kagator. Eller man utgår från yngelsättningen och livslängden av kortlivade sommarbin. Därför finns det att finna i litteraturen siffror som varierar mellan 20 000 och 100 000. Allt som oftast används siffran 60 000, men hur många bin finns det i ett samhälle speciellt med tanke på att populationsstorleken är helt olika vid en biets livslängd på 3 eller 6 veckor?

Vinterbinas livslängd var tillräckligt belyst av Merz (från schweizisk Liebefeld) 1977-78 samt av kanadensiska forskare Mattila, Harris och Otis 1976-77 (resultat publicerades 2001). Längsta livslängd hade bin som kläcktes sista vecka i oktober. Det var dessa bin som hos en starkt invintrat samhälle utgör merdelen av samlarbin i maj månad.

Tack vare nya forskningsrön får vi en annorlunda syn på användningen av vinterbin och sommarbin vid tidigt vårdrag. Hittills brukade man utgå från litteratur uppgifter som: "... arbetsbin under våren och sommaren lever ca 6-8 veckor" och "... biets utveckling varar i 21 dagar". Från dessa uppgifter härstammar den välkända "40 dagars lag" som påstår att det tar 40 dagar från ägg till ett samlarbi.

Sedan 1989 pågår i biforskningsinstitutet i Hohenheim ett program "Bisamhällets utveckling" (tidigare projekt 100 bisamhällen). Där pågår ett försök som under 13 år ägnar sig bl.a. åt den verkliga storleken av ett bisamhälle, vinterbinas och sommarbinas livslängd och faktorer som inverkar på livslängden. Man har kommit fram till att sommarbinas livslängd ligger mellan 2-3 veckor. Man kan sammanfattningsvis säga att det är annorlunda än man tidigare trott. Storlek på ett carnica samhälle ligger snarare under 40 000 individer och livslängd hos sommarbin är alltid under 3 veckor (G. Liebig, dbj 2/2002, s. 4-6). Redan Bretschko pratade om s.k. verklig population men utgick från längre livslängd. Yngelkurvan enligt Liebig ligger därför alltid och regelbundet över den verkliga populationskurvan. Om dessa kurvor sammanfaller är sommarbinas livslängd exakt 3 veckor. Det innebär att samlarbin är i verkligheten

mycket yngre än man tidigare trodde. Det var visserligen känt redan tidigare, men man uppfattade det snarare som ett möjligt undantag. Längre livslängd hittades bara hos bin som föddes fr.o.m. september månad.

Forskningen visade att livslängden hos sommarbin är mest påverkad av yngelvården. Ju mera yngel dras fram, desto kortare livslängd. Ändå växer samhällena på våren i samma takt med yngelsättningen. Villkor är tillräckligt med foderreserver eller snarare överskott på födan inklusive pollen. Utöver det gäller att antal övervintrade bin har en nyckelroll för vidare utveckling. Det gäller ett enkelt regel: mer bin – mer yngel; mer yngel – mer bin (och mera honung).

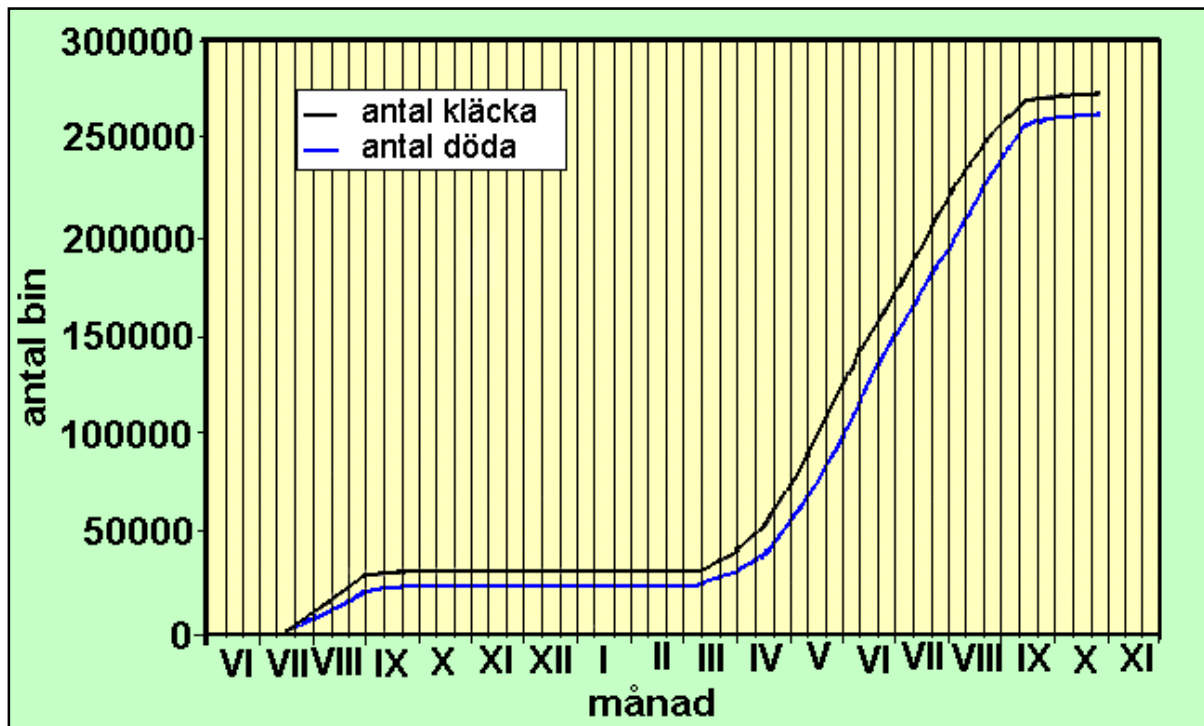
Det som forskningen också kommit fram till är att det gäller regel 4:1. Som exempel i ett försöksamhälle fick läggas 32 000 ägg i cellerna för att samhälle skulle bli 8 000 bin starkare. I grunden handlar det om skillnader mellan antal lagda ägg och ett verkligt antal bin i samhället. Förluster påverkas av många faktorer som exvis binas dödlighet, brist på pollen, förluster av flygbin osv. Allt detta också påverkar foderförbrukningen i ett bisamhälle.

Mellan faktorer som kan påverka livslängd hos sommarbin – samlarvillighet, utfodring (fast eller flytande), tillsättning av ramar med honung har inte visat sin giltighet. Det enda som höjde livslängden var avbrott av yngelsättningen (drottningbyte, svärmning, burning av drottningen). Men det å andra sidan har negativ verkan på samlar motivering.

Den korta livslängden hos sommarbin är i grunden bisamhällets egenskap som fungerar som biologisk försvar mot sjukdomsutbrotten. Konstaterad livslängd på bara 2-3 veckor bringar oss en ny inblick på förvårens och vårens yngelsättning, storleken på foder reserver och även utrymmen för yngelsättningen. För överslagsberäkning av användbarheten av yngelsatta bin för tidigt drag innebär det förskjutning med cirka

10 dagar närmare till det tidiga draget.

Bilden (enligt Liebig) visar ett samhälle som bildades i juni som parningsavläggare. Ur populationsvärden beräknades kumulativt antal födda bin och antal bin som dog. Fr.o.m. juli månad till oktober året därpå föddes 275 000 bin och 265 225 bin dog. Från den vertikala avståndet mellan bägge kurvor kan man avläsa bisamhällets styrka för varje datum. Från det horisontella förloppet kan avläsas varje biets livslängd. Längst levde bin under den tredje augusti dekaderna och bin födda i september levde upp till mars. Fr.o.m. april till augusti är horisontellt avstånd i grafen bara 2-3 veckor. Äldre blev inte sommarbin!

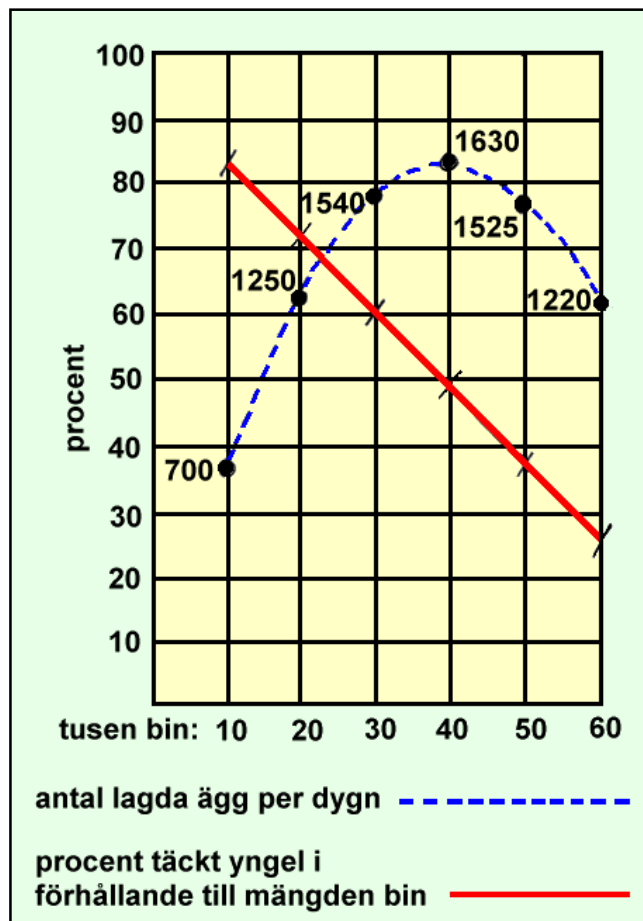
Antal ägg, täckt yngel och bin i kupan

Det har skrivits i Bitidningen att en drottning kan lägga upp till 4 000 ägg per dygn. Kanske det, men definitivt inte hela tiden. En drottning kan inte lägga hur många ägg som helst dag efter dag. Det skulle mycket snabbt finnas tillräckligt med bin som skulle kunna ta hand om utfodringen av larverna. Det har skrivits i Bitidningen om att ett bisamhälle kan ha 90 000 bin. Kanske det, men det måste vara mycket sällsynt. Definitivt inte som en regel (läs även artikel "Hur många bin finns det i kupan?" i detta nummer). Ett bisamhälle fungerar som en självreglerande enhet. Det kan inte växa hur mycket som helst. Artikel här tar upp några samband hur dessa regleringsmekanismer fungerar i praktiken. Redan Farrar har kommit fram till att det finns mycket nära samband mellan storleken på ett samhälle och förmågan att dra upp en viss mängd yngel. Små samhällen (10 000 bin) drar upp procentuellt större mängd yngel med kortare livslängd än samhällen betydligt starkare (40-60 000 bin) där larverna är högkvalitativt och bra utfodrade som resulterar i bin med längre livslängd. Med varje

ökning om 10 000 bin minskar procenten av täckt yngel i snitt med 14 % (se den röda linjen i grafen).

Mycket intressanta samband finns även mellan antal ägg lagda i olika starka samhällen. Man ser klart i grafen här bredvid att toppen av äggläggningen är hos samhällen med cirka 40 000 bin (se den blåa kurvan).

Så slutsatsen är att en drottning inte lägger hur mycket som helst med ägg. Äggläggningen styrs av samhällets storlek (men det kan givetvis komma in i bilden även andra begränsningsfaktorer – som exempelvis tillgången på pollen osv) och därmed ett bisamhälle kan inte växa hur mycket som helst heller.

"Onödig" (?) kunskap

APISLAVIA

De flesta biodlare vet att det finns en internationell biodlarorganisation som heter APIMONDIA (som kommer att hålla sin kongress i augusti i Slovenien detta år), men inte många som vet att det även finns en organisation som heter APISLAVIA. Få vet något mer än själva namnet. Denna artikel försöker att fylla den kunskapsluckan.

Historiken av denna internationella biodlarsammanslutning har sin ursprung i början av förra århundradet. På den femte Bulgariska biodlarkongressen 1907 dök upp en tanke för att skapa en internationell organisation för slaviska biodlare. Ett år senare – på den sjätte kongressen – tog man första konkreta steg för att grunda detta allslaviska biodlarförbund. Man bjöd till kongressen biodlarerepresentanter för slaviska nationer – ryssar, tjecker, kroater och serber och man valde en interimsstyrelse och en kommission för att utarbeta stadgar. Stadgar lades fram för bedömning på biodlarkongressen i Kiev 1909. Man beslutade att hålla den första kongressen för Allslaviskt biodlarförbund.

Värdar för den första kongressen blev 1910 bulgarisk Sofia. På kongressen officiellt

godkändes förbundets namn, stadgar, mål och man valde ledningen.

Den andra kongressen höll man 1911 i Belgrad och den tredje i Moskva. Den fjärde skulle hållas 1913 i Prag. P.g.a. Bulgararisk-Serbisk militärkonflikt uppskjöts kongressen till året därpå. Det blev inte någon kongress 1914 för att det första världskriget inte bara satte stopp för kongressens sammankallande, men konflikten även dämpade all verksamhet under många år framöver.

Efter krigets slut startade försök för att återuppväcka Allslaviskt biodlarförbund. Först 1925 märktes första konkreta resultat. I maj 1926 träffades i Bratislava representanter för berörda länder och beslutade att fortsätta verksamheten och att hålla den uppskjutna kongressen. Så till slut det blev Prag i alla fall (3 -10. 7. 1927) som blev organisatörer för den fjärde kongressen. På kongressen sammanstrålade 500 deltagare. Som en del av kongressen höll man en stor biodlarutställning.

Den femte kongressen genomfördes 1929 i polsk Poznan, den sjätte först efter fem år (1934) återigen i Belgrad. Den sjunde efter tjugo år återigen i Sofia (1937). Det andra världskriget avbröt all verksamhet ännu en gång.

Historien fick sin fortsättning först efter mer än femtio år. Med utgångspunkt från ett initiativ från den Polska biodlarförbundet och huvudsakligen dess ordförande dr. Henryk Ostach med stöd från den Slovakiska biodlarförbundet träffades 1990 i Slovakien representanter för medlemsorganisationer.

Deltagare enhälligt beslutade att verksamheten för den Allslaviska biodlarförbundet skall fortsätta och man har kommit överens om att breda medlemsbasen med representanter för länder som gränsar till Donau älven.

Den åttonde förnyelse kongressen gick av stapel i maj 1991 i polsk Kamianne. I kongressen deltog representanter för Ryssland, Ukraina, Rumänien, Ungern, Makedonien, Polen, Bulgarien och Tjeckien. Som observatörer har kommit representanter från Litauen och Latvien. Förbundet antog nya stadgar och ett nytt namn - Federation för slaviska och Donauiska biodlarorganisationer. Som president valdes prästen dr. Henryk Ostach. Man beslöt även att kongressen skall härnäst hållas varje jämt år, att sekretariatet för förbundet skall ha sätet i Bratislava, om inträdes- och årsavgifter och om federationens huvudsakliga målsättningar.

Ett år senare i oktober 1992 organiserade den nionde kongressen Bratislava. Som gäst deltog Apimondias president prof. R. Borneck. Kongressen antog en rad beslut bl.a. antagande av namnet Apislavia och godkände dess logo. Som en del av kongressen pågick en stor internationell utställning Apisexpo 92 och symposier och bi-sjukdomar, biodlingens ekonomi och apiterapi.

Den 10-års jubilerande Apislavia kongressen sammankallades till oktober 1995 till bulgariska Velingrad. Som president valdes tjecken civ. ing. J. Mandlik. Denna kongress var den första som huvudsakligen ägnades åt ekonomiska frågor. Delegater var medvetna om den allvarliga situationen i vilken tillstånd befanns sig dåtiden avel

och man antog en resolution som var adresserat till medlemsländernas regeringar och parlament.

Enligt denna kongressens beslut genomfördes nästa kongress i Moskva. Kongressen beslutade om ändring av stadgar. Enligt de nya stadgarna kan alla europeiska länder bli medlemmar även om de inte är slaviska eller ligger utmed Donau älven. Därför godkändes tillägg till namnet Apislavia – Federation av europeiska biodlarorganisationer.

Den tolfte kongressen sammankallades till maj 1998 till Ukrainas huvudstad Kiev. Fackdelen genomfördes som föreläsningar uppdelade på respektive temaområden. Högt uppskattade var träffar mellan representanter för CEFTA länder. Som en ny president valdes slovakern prof. RNDr Jozef Cizmarik PhD.

Nästsista kongressen – den trettonde – hölls i oktober 2000 i Belgrad. Man har hunnit genomföra bara en del av kongressen p.g.a. dåtida komplicerade politiska situationen i Jugoslavien och kongressen fick avbrytas i ett tidigt skede.

Den sista fjortonde kongressen genomfördes i Prag i oktober 2002 under beskydd av jordbruksminister och parlamentets viceordförande. Under kongressen hölls en stor biodlarmässa som en del av en annan begivenhet – internationell jordbruksexpo – Praga Agro 2002. Jämsides med kongressen förlöpte den trettonde Uppfinnarkongressen för uppfinnare inom biodlingen som en del av biodlarmässan. Utöver representanter för Apislavias deltagarländer (Bulgarien, Makedonien, Polen, Ryssland, Serbien, Slovakien, Slovenien, Tjeckien och Ukraina) var inbjudna även andra gäster. Apimondias hederspresident dr. Henryk Ostach, Apimondias vicepresident dr. Erich Schiererstein, ordförande för Österrikisk biodlarförbund civ. ing. Josef Ulz. Till öppningsceremonin var inbjudna ambassadörer för samtliga deltagarländer.

I nästa nummer kommer fortsättning på artikeln med kapitel – Biodling i Apislavias länder.

Det borde inte vara så

Vägen till helvete

Det brukar sägas att vägen till helvete är stensatt med goda föresatser. En sådan föresats kan vara att man beslutar sig att börja använda sig av ett "datoriserat" drottningregister. Det som många inte tänker på är att alla program – huvudsakligen databasprogram – måste "matas" med data. Kontinuerligt och oupphörligt. Bara ett program som har tillräckligt stort volym med inmatade data kan ge vettiga resultat. Det går inte att komma undan med otillräckliga data. Det går inte att komma undan med för få data. Det går inte att komma undan med icke kompletta data. Det går inte att komma undan med låtsasdata, meningslösa eller felaktiga data. Fuskar man på någon punkt, blir resultat mindre och mindre användbart. Är resultat mindre användbara, minskar inmatningen av nya data. Och till slut biter man sig i svansen. Eftersom "databasprogrammet" inte funkar som det skall slutar man mata in data och man slutar att använda ett "program som tillsynes har blivit oanvändbart". Programmet har inte blivit "oanvändbart" på grund av att man tröttnade på att mata in data. Programmet har varit oanvändbart redan från början (p.g.a. exvis meningslösa data). Det fanns ingen mening med programmet. Det var bara Potemkins kulisser. Och skulle

man ge sig på att bygga registret är det bäddat för att det skall gå åt skogen. Buckfast publicerar årligen sina stamtavlor varav 20-25 % innehåller faktiska fel. Nordbi publicerar också årligen sina stamtavlor. Samtliga är i princip felskrivna.

Ett annat bra exempel på en god föresats är att besluta sig för att allt man gör i bigården stoppa i ett "databasprogram" för en "senare utvärdering". För det första – de flesta ingrepp i bigården är s.a.s. on-line. Det behövs ingen egentlig utvärdering efteråt. För det andra - en fråga "hur många drottningar måste bytas i år" är visserligen trivialt enkelt för ett databasprogram att svara på men de som har 5-20 kupor behöver inte ett databasprogram för det. Det räcker med ett anteckningsblock. Och de som har flera hundra kupor har ett system som bygger på drottningssammansättningsprocenten och behöver det inte heller. Så tänk före efter – "konstruera" inga program som det inte finns riktigt behov för och som skapar merarbete istället att underlätta.

En annan god föresats kan vara – avel (exempelvis) skall dokumenteras och styras av ett databasprogram och "eftersom jag (vi) har ju Excel (respektive Access) i min dator så det är bara att använda dessa program". Det har redan gjorts två försök inom SBR. Båda misslyckades i sin uppgift att få fram nåt' vettigt och användbart. För det första - om exempelvis avel skall dokumenteras och styras innebär det en ofantlig mängd data och då räcker Excel inte till. Excel klarar inte mer än 10 000 poster och klarar inte mer än 5 nestlade villkor (men det har SBR: s "databesserwissrar" ingen aning om). Excell är inte ett databasprogram. Det är ett kalkylprogram. Och även om Access klarar volymen och interaktivitet (kunna ställa vettiga frågor och få tillbaka vettiga svar) måste man vara en verkligen riktig duktig YRKESdatabasprogrammerare (läs speciallist; skillnad mellan en programmerare och databasprogrammerare är som mellan en hudläkare och hjärnkirurg) för att klara av det. Att skapa simpla tabeller utan att sätta tabellvärden i inbördes samband med varandra är inget man kan kalla för ett program. Då är det definitivt inget databasprogram. Det är en statisk tabell i databasprogrammets kläder. Den fyller ingen funktion. Den löser inga problem. Den underlättar inte! För att inte tala om att alla potentiella användare måste äga (kostnad 2 500 SEK) och behärska Access. Det finns riktiga databasprogram vilka möjliggör att skapa en "körbar modul" och användaren behöver inget "grundprogram". Och huvudsakligen: tro aldrig på SBR (eller på någon inom den organisationen) när de säger att de skall medverka till att skapa någon slags programvara (som det finns indikationer på). De vet inte vad de talar om. Det finns ingen datakompetens inom SBR (varken på beslutsnivå – och huvudsakligen på beslutsnivå - eller programmerarnivå). Att "medverka till att skapa" skulle sluta med "att lägga ut för att klara av och få" som innebär en kostnad på mellan 60-100 000 SEK. Eller det dubbla. Men då måste programmeraren få en fackkompetens till hjälp och på den nivån – den genetiska nivån eller den beräkningsmässiga respektive den algoritmiska nivån – finns ingen kompetens inom SBR överhuvudtaget.

Kom bara ihåg hur det gick för SBR när de skulle ordna en så enkel sak som att ta i drift BeeNet i egen regi. Det gick käpprätt åt helvete för att man inte hittade ens en enda människa som bara skulle klara av att skriva några tämligen enkla batchfiler (och ändå hade de vaskat fram en datavetare från Lund)...

Så tänkt före efter själv innan du beslutar dig att "skapa" (eller "medverka" för att skapa) ett program" för att få använda den dator du har till någonting som du av en plötslig ingivelse tycker är "vettigt"...

(Vad har jag för rätt för att uttala mig i dessa frågor? Det medges, jag är ingen programmerare till yrket. Å andra sidan har jag några bekanta (till hjälp) som är det som

jag tog upp spörsmål ovan med. För de som har kort minne: jag har en gång i tiden startat BeeNet – ihop med en dansk och en holländare – och drivit BeeNet i många år i Sverige. På BNB:s hemsida i Bonus delen är "Ordlistan" (svensk-engelsk, engelsk-svensk) en databas applikation. I avdelningen "Putsförmåga" finns ett on-line program för HYG beräkning. Jag såg till att svärmanalysprogram "försvenskades". Så jag har en viss dokumenterad datakompetens s.a.s. Till skillnad till beslutsfattarna inom SBR.)

\vov

...och till slut

Han har varit biodlare i många år och är mycket trevlig...

I lokala bitidskrifter av gratis karaktär får man fritt förfoga över materialet från BNB, man måste dock ange källan:

Bi-NyhetsBrev - <http://www.quicknet.se/home/q-119076/>

I andra skrifter först efter överenskommelse.

Länkningen till <http://www.quicknet.se/home/q-119076/> är OK. Att lägga ut nyhetsbrev på egen hemsida eller enstaka artiklar ur BNB är däremot INTE OK.

Nyhetsbrev skall betraktas som ©.